

N:o 19.

Ank. till Riksd. kansli den 16 april 1896, kl. 6 e. m.

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af tvenne motioner med begäran om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående införande af helsovårdslära m. m. såsom läroämne vid folkskolelärareseminarierna i riket.

Utskottet har från Andra Kammaren fått mottaga tvenne motioner, som gälla helsovårdslärens ställning vid folkskolelärareseminarierna, nemligen:

1:o Herr J. Anderssons i Lysvik motion, n:o 28, i hvilken hemställes, »att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, det tacktes Kongl. Maj:t låta vidtaga åtgärder för införande af helsovårdslära och s. k. samaritkurser såsom läroämnen vid rikets folkskoleseminarierna».

2:o Herr C. Wallis' motion, n:o 221, i hvilken föreslås, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att allmän helsovårdslära med särskild hänsyn till skolhygien måtte som läroämne blifva införd vid folkskolelärare- och lärarinneseminarierna i riket».

Såsom båda motionärerna erinra, äro de föreliggande förslagen väsentligen ett återupptagande af i fjor väckta motioner, dock med någon ändring i yrkandena.

Herr J.
Anderssons
motion.

Herr J. Andersson hade i fjor hemställt, »att Riksdagen för sin del ville besluta införande af s. k. samaritkurser och helsovårdslära såsom läroämnen vid rikets folkskoleseminarier samt för detta ändamål för år 1896 anvisa erforderliga medel».

Till stöd härför hade han anført följande:

Enär det genom redogörelse för samaritinstitutionens verksamhet i Sverige och andra länder i vida kretsar blifvit bekant, att esomoftast olycksfall förekomma, medförande skador, hvilkas behandling fordrar ett så hastigt ingrepp, att läkarehjälp ej kan i rätt tid hinna erhållas, t. ex. häftiga pulsåderblödningar eller skendöd i följd af drunkning eller inandning af kolos, dervid hvarje minut är dyrbar för lifsräddning;

och enär ej sällan i sig sjelf lindrigare åkommor genom vanvård i första hand förvärras under tiden tills läkarehjälp hinner anlända, t. ex. benbrott;

samt enär ej sällan till följd af mindre kroppsskador, för hvilka i det dagliga lifvet läkare ej bruka rådfrågas (såsom mindre sår), lifsfarliga sjukdomar, t. ex. blodförgiftning etc., kunna uppkomma;

så anser jag vara af stor vikt, att kunskapen om dessa kroppsskadors behandling i första hand, eller den s. k. *samaritundervisningen*, blefve införd såsom läroämne i rikets folkskoleseminarier för att derefter i sin tid kunna öfverföras till folkskolan.

Om det skulle befaras, att derigenom mångläseri och öfveranstängning skola uppstå, så torde från kurserna i naturlära saklöst kunna uteslutas någon underordnad del, t. ex. läran om de lägre djurarterna etc.

En annan uttalad farhåga, att genom samaritkunskapens allmänna spridning bland folket skulle qvacksalveri befordras, vederlägges deraf, att denna undervisning tvärt om motverkar sjelfva underlaget för allt qvacksalveri, nemligen *okunnighet om sakens rätta förhållande*.

Af lika vikt vore, att helsovårdslära infördes såsom läroämne vid rikets folkskoleseminarier och derefter i folkskolan. Till stöd för denna åsigt vill jag anföra endast *ett* skäl. En af våra vetenskapsmän, förste stadsläkaren i Stockholm, professor Linroth, har i skrift (professor Tigerstedts helsovårdslära pag. 722) uppgifvit, att ungefär hvar sjunde människa, som dör, lider af lungсот, samt yttrar, att man med tiden skulle kunna vinna terräng i striden mot denna landsplåga genom att allmänt sprida kunskap om förstörandet af lungсотssmittämnet. Detsamma torde gälla om flera andra smittosjukdomar.

För motionens öde vid fjorårets riksdag lemnar motionären nu sjelf följande kritiska redogörelse:

Statsutskottet, som egnade denna motion förberedande behandling, ansåg någon åtgärd rörande helsovårdsläras införande såsom läroämne icke vara behöflig på grund deraf, att i undervisningsplanen för nämnda läroanstalter föreskrifves, att undervisningen i naturkunnighet skulle omfatta äfven läran om människokroppens byggnad, lifsförrättningar och vård, samt drager häraf den slutsatsen, att härunder torde inbegripas jemväl så mycket af helsovårdslära, som lämpligen bör i undervisningen vid seminarierna ingå.

Denna slutsats synes dock något förhastad. Ty om ock vid undervisning i naturkunnighet — som inskränker sig till endast första klassen — en och annan muntlig anvisning rörande helsovård meddelas, kan dock i det senare ämnet ej ega rum någon egentlig *undervisning*, som sedermera kan komma folkskolan och allmänheten till godo. För sådan undervisning torde fordras såväl lärobok som lärare med fackinsigter.

Beträffande samaritkurser ville utskottet icke förneka, att sådana kunde blifva till gagn, då derigenom färdigheten att vid hastigt påkommande olycksfall bringa hjälp skulle erhålla en allmänare spridning, men ansåg icke, att Riksdagen borde på grund af enskild framställning fatta något beslut rörande undervisningsplanen vid seminarierna.

Och dermed afstyrktes bifall till motionen.

Denna hemställan blef af båda kamrarna bifallen, dock så, att utskottets motivering ogillades af Andra Kammaren, som ville häfda såväl hvarje representants rätt att göra framställning som Riksdagens att yttra sig i frågor, som angå undervisningsväsendet.

Motionären har trott det vara icke allenast en rätt, utan äfven en pligt att genom framställningar fästa uppmärksamhet på behjertansvärda förhållanden, i synnerhet sådana, som beröra helsovården, för att få denna på bästa möjliga sätt ordnad till nytta för den stora allmänheten. Och då kostnaden för den föreslagna anordningen skulle enligt en motionen bifogad, af sakkunnig uppgjord tablå uppgå till endast 3,000 kronor årligen samt för uppsättning af materiel för en gång 1,200 kronor, finner motionären kostnaden vara ganska ringa för ett så behjertansvärdt ändamål.

De delar af helsovårdsläran, som hufvudsakligen borde behandlas, vore enligt den motionen åtföljande bilagan, till hvilken utskottet hänvisar, följande:

1) kunskapen om de för helsan skadliga inflytelser, som kunna stå i sammanhang med de nödvändiga livsvilkoren (luft, ljus, vatten, föda, dryck, värme, kläder, sömn och hvila) samt huru dessa skadliga inflytelser må, såvidt möjligt är, undanröjas,

2) kunskapen om de välgörande inflytanden, som kroppsrörelse, renlighet, ett ordnad lefnadssätt och lämpliga förströelser hafva på helsan,

3) kunskapen om de inflytanden, som markens kring våra bostäder beskaffenhet och vård, klimat och meteorologiska förhållanden hafva på helsan,

4) om skadligheten för helsan af bruk, och framför allt af missbruk, af njutningsmedel (sprit, tobak, kaffe etc.),

5) om medel och åtgöranden mot smittosjukdomars spridning.

Herr Wallis'
motion.

Herr C. Wallis redogör i sin motion, n:o 221, till en början för den af honom i fjor väckta motionen.

Han hade i densamma erinrat derom, att i folkskolelärareseminarierna för närvarande ingen som helst undervisning lämnas i *skolhygien*.

Enligt Kongl. Maj:ts kungörelse den 20 december 1894 angående förändrad lydelse af vissa paragrafer i nådiga stadgan för folkskolelärare- och lärarinneseminarierna i riket den 29 januari 1886 inginge i lärokursen i ämnet naturkunnighet under första läsåret en »framställning af människokroppens byggnad, lifsyttningar och vård», och utgjorde en sådan elementär kurs i fysiologi och helsolära för närvarande det enda, som i detta viktiga ämne vid dessa läroanstalter inhemtades. Att i en sådan elementär kurs någon plats ej kunde förefinnas för en framställning af nutidens skolhygien, fölle af sig sjelft, och icke heller inrymdes en sådan undervisning enligt återopade stadga i det läroämne, pedagogik och metodik, under hvilket skolhygienien äfven kunde hafva blifvit inbegripen. Häraf framginge alltså, att eleverna i dessa läroanstalter för närvarande vore i saknad af undervisning i detta för skolans rätta vård ytterst viktiga läroämne.

Centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolelärareförening hade 1888 föranstaltat en hygienisk undersökning af våra folkskolor genom att till lärarne vid alla rikets folkskolor utsända frågoformulär angående de viktigaste af de förhållanden, som röra skolans hygien. Svar hade ingått från mer än 1,400 folkskolor, och detta vidlyftiga material föreläge nu bearbetadt i ett arbete, som just vid tiden för motionens afgifvande lemnat pressen. Detta arbete utgjorde den första tillnärmelsevis rigtiga framställning af vår folkskolas nuvarande hygieniska tillstånd.

Anförda undersökningar hade visat, att i afseende å belysning, ventilation, uppvärmning och renhållning m. m. det hygieniska tillståndet i landsbygdens skolor lemnade mycket öfrigt att önska.

Detta bestyrktes och af folkskoleinspektörernas år 1894 utgifna berättelser om folkskolorna i riket för åren 1887—1892.

Då det nu syntes motionären vara uppenbart, att, när staten pålägger hela det uppväxande släktet obligatorisk skolgång under en följd af år, den äfven borde göra sitt bästa, att skolgången ej måtte lända denna ungdom till men i afseende på helsan, och då all erfarenhet till fyllest hade bevisat, att bristfälliga anordningar med afseende på skolhygienien inverkade menligt på lärjungarnes helse, så blefve den nödvändiga följden af kunskapen om såväl nämnda undersökningars resultat som om folkskoleinspektörernas berättelser den, att en liflig önskan uppstått att, så godt omständigheterna det medgäfve, råda bot för de hygieniska missförhållandena i våra folkskolor.

Af de många förslag, som i detta syfte kunnat framställas, hade motionären funnit ett särskildt beaktansvärdt, dels emedan dess förverkligande vore förenadt med så ringa kostnad, dels emedan det utan tvifvel komme att hafva till följd, att en väsentlig förbättring af folkskolans hygieniska tillstånd åvägbringades, och detta till och med oafsedt, om förbättringar i skolornas byggnader och utrustning vidtoges. Detta förslag ginge ut på införandet af skolhygien såsom läroämne i våra folkskolelärare- och lärarinneseminarier.

Att den hygieniska omvårdnaden om skolorna vore så bristfällig berodde

nemligen till väsentlig grad derpå, att folkskolelärarecorpsens medlemmar oftast icke egde de kunskaper i skolhygien, hvilka *dels* skulle hos dem väcka och underhålla ett lefvande intresse och nit för denna omvårdnad, *dels* ock vore nödvändiga för det rätta handhafvandet af densamma. Detta intresse för skolans helsevård och denna sakkunskap kunde endast erhållas genom undervisning i skolhygien. I detta sammanhang ville motionären äfven påpeka den för öfrigt själfklara stora betydelsen af skolhygien särskildt för lärarne, för deras helsa och arbetsförmåga.

Mot förslaget att införa skolhygien såsom läroämne i våra folkskolelärarseminarier skulle till äfventyrs kunna invändas, att detsamma kunde synas obeförligt, då ju ej lärarne vid statens allmänna läroverk erhöles en sådan undervisning. Häremot påpekar motionären, dels att mångfaldiga gånger vid såväl lärare- som läkaremöten allmänt framhållits önskvärdheten deraf, att lärarne vid sådana läroverk erhöles en dylik undervisning, dels ock att, då af påtagliga skäl folkskolorna arbeta under långt ogynnsammare hygieniska förhållanden än de allmänna läroverken, en sådan undervisning i främsta rummet borde komma folkskolelärarecorpsen till del.

Mot förslaget kunde måhända ock göras den invändningen, att det blefve svårt att vid folkskolelärarseminarierna åvägabrunga en duglig sådan undervisning. Häremot erinrar emellertid motionären, att, sedan i den nuvarande läkarebildningen hygien ingår såsom undervisningsämne, någon svårighet att erhålla dugliga lärare i ämnet ej torde förefinnas, detta så mycket mindre, som alla våra folkskolelärarseminarier äro (med undantag af ett enda) förlagda till städer, i hvilka förste provinsialläkare, således i ämnet specielt sakkunniga personer, äro stationerade. Ej heller torde, om staten inför detta läroämne vid folkskolelärarseminarierna, någon som helst svårighet förefinnas att erhålla af sakkunniga författad lärobok i ämnet, särskildt afsedd för den kurs, som kan finnas lämplig.

Efter att derpå hafva redogjort för fjorårsmotionens öde — hurusom den föll på grund af formella skäl — yttrar motionären följande:

Sedan förra Riksdagen har intresset för frågan visat sig vara i vida kretsar lifligt, till bevis hvarpå följande må anföras.

Vid de förra året i Upsala hållna feriekurserna för lärare föredrog professor i hygien vid karolinska institutet E. Almqvist en kurs i skolhygien, och vid det i Stockholm i augusti förra året samlade allmänna nordiska läkaremötet höll han ett föredrag, i hvilket han belyste skilnaden emellan helsolära i vanlig bemärkelse och skolhygien, samt starkt betonade nödvändigheten deraf, att i det sistnämnda läroämnet undervisning lemnades lärarne, i synnerhet folkskolelärarne, hvilka kunde få sig anförtrödd vården af de i hygieniskt hänseende ofta starkt försummade folkskolorna på landsbygden.

Vid det sjunde allmänna svenska läkaremötet i Lysekil i september förra året inledde undertecknad den på mötets program uppställda frågan: »Läkarekonstens ställning till skolhygien», och blef efter diskussion en af de i frågan af läkaremötet enhälligt antagna resolutionerna af följande lydelse:

»Mötet uttalar sig för önskvärdheten deraf, att undervisning i skolhygien å folkskolelärare- och lärarinneseminarier i riket lemnas i det syfte, att folkskolelärarecorpsens medlemmar måtte vinna insikt i betydelsen af skolans hygieniska skötsel och erhålla de kunskaper, som kunna sätta dem i stånd att i sin mån upprätthålla densamma.»

Slutligen har också Kongl. Maj:t visat sin insigt i frågans betydelse för folkskolans hygien, derigenom att en undervisningskurs i skolhygien försöksvis anordnats vid folkskolelärarinneseminariet i Stockholm innevarande år.

Efter nu lemnade uppgifter inses, att frågan tagit ett stort steg framåt mot sin lösning, sedan den sist förelåg till Riksdagens behandling, och torde därför någon vidare motivering i densamma från min sida vara öfverflödig. Dock vill jag anmärka, att, då jag nu går att förnya min hemställan, en ringa formel ändring i densamma kommer att af mig vidtagas. Såsom i motiveringen till min motion i frågan vid sistlidna riksdag säges, ingår i lärokursen »naturkunnighet» vid seminarierna under första läsåret »en framställning af människokroppens byggnad, lifsytringar och vård». Det har ej varit mig möjligt att erhålla upplysning om i hvad utsträckning helsolära i denna kurs eventuellt ingår — detta torde vara i särdeles olika utsträckning vid de olika seminarierna — dock är det påtagligt, att den del af helsovårdsläran, den *allmänna*, af hvilken skolhygienien är en del, i denna kurs ej kan ingå, af det skälet, att lärarne i naturkunnighet väl aldrig ega de specialkunskaper, hvilka kunde göra dem kompetenta att lemna en sådan undervisning.

Med min motion afser jag och har jag afsett, att kompetenta lärare skola lemna en efter den för läroämnet eventuellt tillgängliga tiden lämpad framställning af den allmänna helsovårdsläran med särskild hänsyn till skolan, så att lärarepersonalen, så vidt möjligt, blifver satt i stånd att i sin mån upprätthålla skolans hygieniska vård. Jag åsyftar således och har åsyftat detsamma, som sjunde allmänna svenska läkaremötet med sin nyss anförda resolution. Att denna undervisning bör förläggas till seminariekursens senare skeden och ej till första året, synes mig önskvärdt af det skälet, att ämnets vikt för skolan äfvensom dess innehåll fordra, att eleverna nått den grad af mognad, som de under seminariekursens fortgång kunna nå.

Helsovårdsläran i allmänhet.

Hvad först angår herr J. Anderssons förslag om *helsovårdslärans införande såsom läroämne* vid folkskolelärareseminarierna, så anser sig utskottet böra erinra derom, att ämnet icke är *alldeles* uteslutet från folkskolelärareseminariernas undervisningsplan. Denna upptager nemligen bl. a. följande:

»*Naturkunnighet.*

1:sta klassen:

a) människokroppens byggnad, lifsförrättningar och vård.»

Då detta är allt hvad som under hela den fyraåriga seminariekursen meddelas i helsovårdslära, synes det emellertid utskottet påtagligt, att ämnet icke är så tillgodosedt, som önskligt vore.

I likhet med motionären finner utskottet det vara af vikt, att de lärare, hvilka skola uppfostra folkets barn, sjelfva ega nödiga kunskaper i helsovårdsläran. Den korta framställning beträffande människokroppens vård, hvilken meddelas under första seminarieåret, är för detta ändamål helt och hållet otillräcklig. Dels kan densamma i följd af sakens

natur aldrig blifva mer än ytterst kortfattad, dels meddelas densamma allt för tidigt, för att den skulle kunna afse annat än det rent elementära. Då dessutom den *allmänna* helsovårdsläran, behandlande de i motionens bilaga äfvensom i herr Wallis' motion vidrörda förhållanden (luftens, ljusets betydelse för helsan m. m.) ej alls ingår i seminariekursen, finner utskottet deri en ytterligare anledning att tillstyrka, att kursen i helsovårdslära vid folkskolelärareseminarierna utvidgas.

Beträffande dernäst det af herr Wallis' framställda yrkandet, att vid *Skolhygien*en. folkskolelärareseminarierna särskild uppmärksamhet måtte egnas åt undervisningen i *skolhygien*, får utskottet erinra om hvad Andra Kammarens första tillfälliga utskott i fjor anförde i detta ämne. Det yttrade då:

Herr Wallis har i sin motion fäst uppmärksamheten på införande af skolhygien som läroämne vid folkskolelärareseminarierna.

Utskottet finner förslaget härom mycket beaktansvärdt och kan ingalunda medgifva, att dess genomförande skulle blifva en ny börda för läraren. Det skulle i stället gifva honom större *förmåga* att uppfylla en skyldighet, som han redan har och som utgör en väsentlig del af hans åtagna kall.

På en stor del af de skolhygieniska förhållandena kan läraren, i fall han nemligen har god vilja och någon fackkunskap i ämnet, utöfva ett omedelbart inflytande.

Hit hör först och främst det mesta af hvad man kallar *undervisningens hygien*, d. v. s. bedömandet ur helsovårdssynpunkt af olika slags undervisningsmedel och undervisningsmetoder (exempelvis i ritning, skrifning, handarbete o. s. v.).

För det andra äro äfven i fråga om de mera *yttre anordningarne* vid skolan lärarens egna åtgöranden af den allra största betydelse. Huru förträffliga dessa yttre anordningar än kunna vara, beror dock deras verkan väsentligen af deras skötsel, och är läraren på förevarande område icke insigtsfull, så blir icke heller skötseln insigtsfull.

För det tredje skulle skolhygienisk bildning hos läraren obestriddligen blifva till stort gagn för de lokala skolmyndigheterna. Klart är, att om skolråden märkte, att de i läraren hade en förständig och intresserad rådgifvare, hvilken kunde hjälpa dem att med samma eller mindre kostnad åstadkomma något väsentligen bättre än eljest blefve fallet, så skulle de nog äfven i allmänhet begagna sig häraf, och man skulle ej så ofta som hittills varit händelsen nödgas bevitna, hurusom stora skolhusbyggnader och andra anordningar komma till stånd, hvilka trots all sin dyrhet visa sig för sitt ändamål synnerligen olämpliga, och detta ej sällan blott af den orsak, att ingen sakkunnig blifvit rådfrågad. Den samverkan, som redan nu — äfven i skolhygieniska frågor — eger rum mellan skolråd och lärarepersonal, genom de påbjudna öfverläggningarna dem emellan, skulle då ock helt visst blifva mera fruktbarande.

Såväl lärjungarne som läraren sjelf och icke minst församlingarna skulle alltså hafva fördel af att läraren erhöles i någon mån vidgade kunskaper på det skolhygieniska området.

Med en dylik uppfattning angående betydelsen af skolhygienisk bildning hos lärarecorpsen kan utskottet icke annat än instämma i det önskemålet, att vid folkskolelärareseminarierna särskild uppmärksamhet måtte egnas åt skolhygien.

De sålunda uttalade åsigterna vidhåller utskottet äfven i år.

Det synes utskottet alldeles obestriddigt, att den del af hälsovårdsläran, som rör skolhygien, ligger väsentligt närmare lärarens egentliga lifsuppgift än öfriga delar af detta ämne. Kunskapen derom, huru skolan i anseende till ventilation, belysning, uppvärmning, renhållning o. s. v. bör vara inrättad, samt huru undervisningen beträffande undervisningsmedel, undervisningsmetoder o. s. v. bör vara ordnad för att det hela icke skall skada och motverka, utan tvärtom bevara och befrämja lärjungarnes helsa och fysiska utveckling, måste betraktas såsom en alldeles oundgänglig beståndsdel i den lärarebildning, genom hvars meddelande samhället vill garantera det uppväxande släktets ändamålsenliga undervisning och vård. Och då just i detta hänseende betänkliga brister faktiskt förefinnas i vår nuvarande folkskolelärarebildning, brister, hvilka i sin mån utan tvifvel äro en medverkande orsak till de hygieniska missförhållanden, hvilka, enligt hvad den i herr Wallis' motion nämnda undersökningen och folkskoleinspektörernas berättelser gifvit vid handen, förefinnas vid en mängd af våra folkskolor, så bör det naturligen vara särdeles angeläget att med görligaste första få denna lucka i lärarebildningen fylld.

Utskottet anser det sålunda vara af vigt ej blott för läraren själf utan ock för skoldistriktet, att vid undervisningen i hälsovårdslära vid folkskolelärareseminarierna särskild hänsyn egnas skolhygien.

*Samarit-
kurser.*

Hvad sist angår herr J. Anderssons yrkande om införande af *s. k. samaritkurser* såsom läroämne vid folkskolelärareseminarierna, så finner sig utskottet böra alldeles afstyrka detta förslag.

Utskottet bestrider ingalunda, att det i flera hänseenden kunde vara gagnande, om samtliga folkskolelärare hade genomgått samaritkurser, och utskottet erkänner villigt, att kostnaderna för en dylik undervisnings införande enligt de herr Anderssons motion åtföljande, af en sakkunnig uppgjorda beräkningar (1,200 kronor årligen) icke äro så betydliga, att de i och för sig kunna afskräcka från en dylik reforms genomförande. Men man måste dervid äfven taga hänsyn till en annan omständighet. Den satsen, att ju flere kunskaper och färdigheter folkskollärarne erhöile, dess bättre tillfälle kunde de hafva att vara till allmänt gagn, gäller naturligen endast under den förutsättningen, att de icke derigenom i

någon mån komma att åsidosätta sin egentliga uppgift, nämligen skolans ledning och vård.

Det är därför ej annat än godt att säga om det sakförhållandet, att vid flere af de *frivilliga* fortbildningskurser för folkskolelärare, som under de senare åren varit anordnade, bland annat äfven samaritundervisning förekommit, samt att på grund deraf ett ganska stort antal af folkskolans lärare och lärarinnor erhållit sådan. Men härifrån och till samaritundervisningens införande såsom påbjudet läroämne vid seminarierna är ett steg, hvilket man noga måste betänka, innan det tages. Då samaritfärdigheten nemligen ej kan anses stå i något nödvändigt sammanhang med lärarens utbildning för hans egentliga kall, skulle konsekvensen af detta läroämnes införande lätt kunna blifva, att det tid efter annan komme att ifrågasättas att i seminarieundervisningen införa hvarjehanda andra för den enskilde och det allmänna gagnande men för lärareverksamheten främmande kunskaper och färdigheter.

Härigenom skulle emellertid lätt kunna inträffa, dels att denna undervisning blefve mera *ytlig* i *allt* och således äfven på områden, der en verkligt grundlig utbildning är för läraren såsom sådan en *nödvändighet*, dels att seminariekursen skulle komma att svälla ut, så att en utvidgning med ännu ett år utöfver de nuvarande fyra med tiden blefve oundviklig. Hvarje dylik förlängning af den nuvarande tiden för seminariekursens genomgående är emellertid ur flere synpunkter ganska olämplig. Och då det sålunda ligger vikt deruppå, att hvarje folkskolelärare under den fyraåriga kursen så grundligt som möjligt skall hafva inhemtat hvad han för ett rätt skötande af sitt lärarekall bör känna, så blir följden, att denna kurs med afseende på sitt omfång och sitt innehåll måste ganska noggrant begränsas, så att den icke egentligen omfattar något, som ej för lärarekallets utöfvande är nödvändigt. Inrymmes i den något, som är för detta syfte väsentligen främmande, så kan detta svårligen ske annat än på bekostnad af den egentliga lärarebildningen.

Detta åskådningssätt bör vara det bestämmande, då det gäller att afgöra, hvilka ämnen som böra ingå i seminarieundervisningen och hvilka som icke böra göra det. Och om man fasthåller denna synpunkt, så finner man att, lika påtagligt som det är att *skolhygienen* (d. v. s. kunskapen om huru skolan skall vara inrättad och huru undervisningen skall vara ordnad för att icke skada lärjungens fysiska utveckling, utan i stället främja densamma) måste anses såsom en nödvändig beståndsdel af en tillfredsställande lärarebildning, lika påtagligt är det, att samaritkunskap *icke* kan anses göra detta, om det ock för läraren såsom

enskild, liksom för alla andra medborgare, kan vara nyttigt att hafva tillegnat sig en viss färdighet i densamma.

Från en synpunkt skulle det emellertid kunna tänkas, att ett obligatoriskt genomgående af dylika kurser rent af skulle kunna inverka *menligt* på lärareverksamheten. Allmänheten skulle nemligen lätt kunna få till vana att i samaritärenden anlita läraren i så stor omfattning, att han deraf på ett betänkligt sätt rycktes bort från undervisningen och kanske äfven från undervisningsintresset samt dymedelst blefve hindrad från att fullt och helt egna sig åt sitt kall.

*Utskottets
hemställan.*

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa:

1:o) att med anledning af de föreliggande motionerna Andra Kammaren för sin del måtte besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller om vidtagande af sådana åtgärder, att undervisningen i helsovårdslära vid folkskolelärare- och folkskolelärarinneseminarierna i riket utsträcker och därvid hänsyn särskildt tages till skolhygien;

2:o) att herr J. Anderssons motion, i hvad angår införande af s. k. samaritkurser såsom läroämne vid rikets folkskolelärareseminarier, ej må till någon kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 april 1896.

På utskottets vägnar:

Emil Hammarlund.